

COMPLEXUL MUZEAL NAȚIONAL „MOLDOVA” IAȘI
MUZEUL DE ISTORIE A MOLDOVEI

CERCETĂRI ISTORICE
(SERIE NOUĂ)

AD MEMORIAM SORIN IFTIMI

XLI
2022

IAȘI
2022

COMITETUL DE REDACȚIE

Senica ȚURCANU (redactor șef)
Costică ASĂVOAIE
Ioan IAȚCU
Tamilia-Elena MARIN
Adriana MIRON (secretar de redacție)
Cosmin NIȚĂ
Loredana SOLCAN

Traduceri revizuite/realizate

Simona POSTOLACHE

Copertă și DTP

Cătălin HRIBAN

Adresa redacției

Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași
Muzeul de Istorie a Moldovei
Piața Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 1
Iași, RO-700028
Telefon: 04 0232218383
Fax: 04 0332408166
e-mail: cercetari.istorice@yahoo.com

ISSN 1453-3960

EDITURA PALATUL CULTURII

Iași

SUMAR
SOMMAIRE – CONTENTS – INHALT

ABREVIERI / Abbreviations – Abreviations – Abkürzungen	5
Sorin Iftimi, la un an de la trecerea în veșnicie. Gânduri despre un coleg drag (Ioan IAȚCU)	11
Senica ȚURCANU, New discoveries in old collections: a “Double Janus” anthropomorphic vessel discovered at Trușești / Noi descoperiri în vechi colecții: un vas antropomorf de tip „Dublu Janus” descoperit la Trușești	23
Ting AN, Mădalin-Cornel VĂLEANU, Huan REN, Yan XIANG FU, Luoya ZHU, The Yangshao Culture in China. A short review of over 100 years of archaeological research (I) / Cultura Yangshao din China. Scurt istoric a peste 100 de ani de cercetare arheologică (I)	53
Ioan IAȚCU, Tamilia-Elena MARIN, Descoperiri romane de pe valea Prutului: O reprezentare în bronz a zeiței Venus / Roman discoveries in the Prut Valley: A bronze representation of the goddess Venus	87
Celina GORA, Nicoleta CABA, Filip CIOBĂNAȘU, Valorificare prin cercetare și conservare: Cazul ansamblului de la Hilișeu-Crișan, județul Botoșani / Valorization through research and preservation. The case of the ensemble of Hilișeu- Crișan, Botoșani county	101
Voica-Maria PUȘCAȘU, Comentarii și observații privind rezultatele cercetărilor efectuate de arheologul Vlad Zirra în anul 1963 la mănăstirea Dragomirna / Comments and observations concerning the results of research carried out by archaeologist Vlad Zirra in 1963 at Dragomirna Monastery	113
Eduard RUSU, Muzica și puterea politică – o abordare conceptuală / Music and political power – A conceptual approach	133
Violeta-Anca EPURE, Stat și societate la Dunărea de Jos în percepția consulilor și voiajorilor francezi prepașoptiști. Fragmente de viață politică de la finele veacului al XVIII-lea și până la 1812 (I) / Etat et société au Bas Danube dans la vision des consuls et de voyageurs français avant 1848. Fragments de vie politique de la fin du XVIIIème siècle jusqu’a 1812 (I)	155

Minola IUTIȘ, Răscoala din 1784 condusă de Horea, Cloșca și Crișan reprezentată în pictura românească din Muzeul de Artă din Iași / <i>The 1784 uprising lead by Horea, Cloșca and Crișan represented in the Romanian painting of the Art Museum in Iași</i>	175
Ștefan S. GOROVEI, Artur Gorovei, Neculai Beldiceanu. Artistul și omul. Un manuscris inedit / <i>Arthur Gorovei, Nicolas Beldiceanu. L'artiste et l'homme. Un manuscrit inédit</i>	187
Narcis Dorin ION, Neobosita victorie asupra trecutului. Convorbiri cu Olga Racoviță / <i>The relentless victory over the past. Conversations with Olga Racoviță</i>	225
Corneliu CIUCANU, Considerații privind România și problema Basarabiei în perioada interbelică / <i>Considerations regarding Romania and the issue of Bessarabia during the Interwar period</i>	257
Cristian SANDACHE, Școala românească în timpul guvernării legionare. Ministeriatul lui Traian Brăileanu. Secvențe / <i>The Romanian school during the Legionary governance. Traian Brăileanu's ministry. Sequences</i>	291
Remus TANASĂ, Siruni, fondul de la Arhivele Naționale și Securitatea / <i>Siruni, the National Archives fund and the Securitate</i>	299

Obituaria

ION T. NICULIȚĂ (27. 05. 1939 – 2. 01. 2022) (Alexandru BERZOVAN)	309
---	-----

Recenzii și note de lectură

Nicolae URSULESCU, <i>Civilizația Cucuteni și ariile culturale învecinate. O retrospectivă bibliografică</i> , Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2022, 591 p. și 11 figuri. (Maria-Cristina CIOBANU)	313
Adela KOVÁCS, Alexandru NECHIFOR, Constantin APARASCHIVEI, <i>Frumusețea transpusă în lut. Catalogul statuetelor antropomorfe cucuteniene din Muzeul Județean Botoșani</i> , Editura Mega, Cluj-Napoca, 2021, 380 p. (Senica ȚURCANU).....	317
Mugur ANDRONIC, <i>Fortificațiile Bucovinei de-a lungul timpului</i> , Suceava, 2021, 185 p. + 44 de ilustrații (Costică ASĂVOAIE).....	320
Narcis Dorin ION, <i>Florica. Vatra Brătienilor</i> , Muzeul Național Brătianu, Ștefănești, 2020, 420 p. (Iulian PRUTEANU-ISĂCESCU).....	323

ȘCOALA ROMÂNEASCĂ ÎN TIMPUL GUVERNĂRII LEGIONARE. MINISTERIATUL LUI TRAIAN BRĂILEANU. SECVENȚE

Cristian SANDACHE¹

Cuvinte cheie: *România, Extrema-Dreaptă, Traian Brăileanu, Educație*

Keywords: *Romania, Extreme-Right, Traian Brăileanu, Education*

Cooptați la guvernarea României de către Ion Antonescu, legionarii au primit (printre altele) și ministerul Educației Naționale și Cultelor. La data de 14 septembrie 1940, titularul acestui minister era numit Traian Brăileanu (1882-1947), avându-i ca secretari generali pe Traian Herseni și Vladimir Dumitrescu². Brăileanu va îndeplini această funcție până pe data de 21 ianuarie 1941³. Principala sa obligație oficială a fost aceea de a semna decrete, privind demiterea sau reprimirea în funcție a unor profesori, până la impunerea unor măsuri radicale⁴.

Vechi adept al legionarismului, naționalist consecvent, Traian Brăileanu era un profesionist valoros în domeniul său de activitate, în același timp, cu preocupări atente, referitoare la starea învățământului românesc. Profesor de filosofie strălucit (titular al Universității din Cernăuți), traducător impecabil al textelor lui Kant, avea o bună expertiză în sfera sociologiei și pedagogiei. Nu în ultimul rând, dovedea o indiscutabilă înzestrare literară. Inteligent, sarcastic (dar lipsit de egoism), era în general respectat de către interlocutori, reușind mai puțin să lege adevărate prietenii, poate și pentru faptul că mulți îl considerau oarecum bizar. Dădea (totodată) impresia unei superiorități naturale, asupra celor cu care interfera. Considera că aplicarea în spiritul lor a principiilor naționaliste, în cadrul unei politici educaționale inteligent concepute, ar fi reprezentat reala șansă de relansare a școlii românești. Brăileanu era de părere că totul trebuia raportat la o realitate evidentă: România reprezenta un stat național, instituțiile

---

¹ Universitatea „Dunărea de Jos” Galați – Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie, GALAȚI.

² Alexandru Ovidiu Vintilă, *Traian Brăileanu. Sub semnul imperativului categoric. Excurs biobibliografic*, în *Revista Română de Sociologie*, S. N., XXI, 2010, 5-6, p. 532.

³ *Ibidem*, p. 509.

⁴ *Ibidem*, p. 532.

de învățământ echivalau cu o chintesență a naționalismului în haine academice, iar cadrele didactice nu puteau înțelege și aplica actul educativ, decât în conformitate cu o paradigmă naționalistă⁵.

Era convins că infiltrarea agresivă a politicii în instituțiile de învățământ din România ar fi generat o alterare calitativă a școlii românești, la toate nivelurile acesteia⁶.

Noul ministru rămânea fidel tezei potrivit căreia, elementul evreiesc ar fi fost unul dintre pericolele certe ale calității școlii din România⁷. Considera că evreii aveau o capacitate aparte de a se infiltra în toate sectoarele-cheie ale societății românești (inclusiv școala) și, prin urmare, ar fi putut constitui un adevărat factor dizolvant al spiritului autohton, idee, care, desigur, nu era una nouă, ea aparținând eșafodajului de clișee și reprezentări ale antisemitismului european⁸.

Traian Brăileanu susținea că, în majoritatea cazurilor, studenții de origine etnică evreiască ar fi fost simpatizanți sau adepți ai ideilor comuniste, ceea ce ar fi făcut și mai dificilă lupta elementului românesc majoritar, împotriva lor. Bine organizați, cu un spirit de solidaritate foarte acut, reacționând pragmatic, inteligent și organizat la orice atac, de o sensibilitate etnică maladivă (adevărat seismograf psiho-social), ei ar fi reprezentat o concurență de temut⁹.

Ministrul considera că ar fi existat o mare discrepanță între profesorii și studenții români, cei din urmă înțelegând de unde ar fi venit pericolul înstrăinării spiritului românesc, spre deosebire de primii, destul de opaci, în percepția lui: „Profesorii români ar trebui să fie toți naționaliști și să facă politică naționalistă, de dreapta, cât mai de dreapta, așa cum fac studenții români. E singura politică potrivită intereselor statului nostru. Dacă profesorilor li s-ar interzice să fie francmasoni, parlamentari, miniștri, primari, membri în consilii de administrație la bănci și fabrici jidovești, ei ar deveni de fapt toți naționaliști, poate chiar extremiști. Și cred că studenții români n-ar trebui să facă politică. Dar cu o condiție: ca profesorii să facă politica studenților români naționaliști, iar studenții jidani, comuniști în covârșitoarea lor majoritate, să fie excluși din universitățile noastre”¹⁰.

Chiar dacă grupuscule ale studenților români naționaliști (legionari mai ales), generaseră o serie de manifestări violente de-a lungul anilor, Traian Brăileanu era, pe ansamblu, de părere că „studenții români fac o politică ordonată, energetică, apărând Universitatea românească împotriva anarhiei democratice și comuniste. Studenții români nu

---

⁵ Traian Brăileanu, *Sociologia și arta guvernării. Articole politice*, Ediția a-II-a, Editura Cartea Românească, București, 1940, p. 155-156.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*, p. 158-159.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*.

pot fi convertiți la liberalism, țărănism sau antifascism prin nici o măsură, fie ea cât de draconică. Ei sunt și vor rămâne naționaliști”¹¹.

Brăileanu credea că doar triumful legionarismului la nivelul instituțiilor oficiale și al mentalității colective va rezolva pentru totdeauna criza prin care trecea sistemul educativ din România. În viziunea lui, ideologia legionară era, mai presus de toate, purtătoarea unei morale particulare, caracterizată de o pedagogie aspră, benefică pentru revigorarea spirituală a poporului român¹².

Limbajul articolelor lui Brăileanu era, în general, destul de simplu, cu unele stângăcii, iar obsesia antisemită punctează pe alocuri cam toate temele abordate de el: „După Unire, școlile secundare și cele superioare au fost invadate de minoritari, în primul rând de jidani. Tineretul universitar român a simțit primejdia”¹³.

Încadrat curentului naționalist radical în varianta sa legionară, Traian Brăileanu nu avea cum să separe planul propagandistic de cel circumscris temelor fundamentale ale educației. Practic, cele două se vor suprapune și se vor întrepătrunde în permanență. Brăileanu considera că modelul naționalist (în accepțiunea sa, cel legionar) ar fi trebuit imprimat tineretului din România, de la cea mai fragedă vârstă, fără niciun fel de echivoc¹⁴.

Ar fi reprezentat unica alternativă națională românească la ceea ce el credea că ar fi fost pericolul iudaizării și ateizării școlii din România, presupusa sursă a acestor rele fiind reprezentată de elementul iudaic, excelent organizat, pragmatic, imaginativ și solidar, motivat în sensul de a controla (și în cele din urmă, a distruge) sistemul nervos al identității naționale și culturale românești¹⁵.

Nu ar fi fost recomandabil ca toleranța față de străini să atingă cote prea înalte (credea Traian Brăileanu) deplângând faptul că, de regulă, „copilului român i se spune să fie blând și îngăduitor față de străini, să fie ascultător și supus. Capul plecat sabia nu-l taie”¹⁶.

Sub inspirația preceptelor legionare, viitorul ministru al Educației propunea o reformare din temelii a învățământului din România, scopul urmărit fiind acela al apariției unui nou tip de cetățean român: „E nevoie de o educație națională, severă, sistematică, întemeiată pe norme rigide. Doar ea poate înfăptui acel tip românesc, unitar și indestructibil”¹⁷.

Oferea exemplul taberelor de muncă, inițiate și organizate de către legionari, comunități pe care le considera ca fiind veritabile școli ale naționalismului românesc, cu efecte benefice (mai ales în perspectivă) în plămădirea caracterelor puternice. România viitorului ar fi avut nevoie de un tineret dinamic, cu spirit de sacrificiu real, cu inițiative

---

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*, p. 162.

¹⁴ *Ibidem*, p. 164.

¹⁵ *Ibidem*, p. 165.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, p. 166.

constructive și atitudini neechivoce, mereu gata să apere identitatea culturală a națiunii, prin reacții prompte și eficace. Traian Brăileanu propunea, într-unul din articolele sale publicate în cursul anilor '30, înființarea unei *Universități țărănești*, un fel de agoră academică inițiativă, de la care să pornească ampla acțiune de purificare a mentalității dominante românești¹⁸.

Tema satului – ca păstrător al tradițiilor nealterate de viciile cosmopolite ale urbanismului agresiv, va fi, de altfel, destul de des invocată în luările de poziție ale lui Traian Brăileanu. De aici și importanța specială pe care considera el că o avea dăscălimba rurală, învățătorii de la sate fiind echivalați cu niște adevărați formatori de suflete și de conștiințe¹⁹.

Scurta activitate ministerială a lui Traian Brăileanu a fost punctată de măsuri care reflectau, în principal, viziunea legionarismului asupra învățământului din România.

Un document ministerial emis pe 23 septembrie 1940 preciza că „*în toate școlile din țară li s-a interzis elevilor și elevelor de a-și procura manuale didactice și rechizite școlare de la magazinele evreiești sau furnizate prin intermediari la astfel de magazine*”²⁰.

Pe 29 septembrie 1940, Brăileanu revoca din funcție un număr de 11 profesori de origine etnică evreiască, aceștia desfășurându-și până la acea dată activitatea în diferite licee teoretice din România. Se invoca drept argument dispozițiile Decretului-Lege nr. 3483, din 14 septembrie 1940, privitor la situația juridică a profesorilor evrei²¹.

Traian Brăileanu s-a arătat preocupat de chestiunea cooperărilor școlare de pe lângă rețeaua școlilor primare, acestea neavând suficientă susținere materială și didactică din partea cooperărilor propriu-zise. În acest sens, dispusese organizarea unui curs special în București, în perioada 15-25 ianuarie 1941, la acesta urmând a participa un număr de 50 de învățători dintre absolvenții școlilor de cooperăție, care, după finalizarea respectivului curs, ar fi urmat să fie repartizați câte unul în fiecare județ, pentru a face (la nivel de fiecare centru), la rândul lor, cursuri cu învățătorii conducători de cooperative²².

Prin decizia din 19 noiembrie 1940, fusese propusă structura Comitetului de Conducere al Oficiului Cooperăției Școlare, care urma să fie alcătuită dintr-un director general al învățământului primar normal, un delegat al Institutului Național al Cooperăției, Șeful Frățiilor de Cruce din țară, un delegat al Ajutorului Legionar, un inspector general numit de minister, precum și un învățător cooperatist²³.

---

¹⁸ *Ibidem*, p. 171.

¹⁹ *Ibidem*, p. 218.

²⁰ Radu Florian Bruja, *Traian Brăileanu în documente (IV)*, în CC, 15, 2009, p. 297-308.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*.

O decizie a Ministerului Educației Naționale din 30 octombrie 1940 muta provizoriu sediul Academiei Teologice Ortodoxe de la Oradea la Beiuș, urmând ca, în anul școlar 1940-1941, profesorii și asistenții Academiei Ortodoxe Teologice din Oradea să se detașeze la Academia Teologică din Arad și Caransebeș²⁴.

Pe 28 septembrie 1940 era desființat Frontul Național Studențesc, patrimoniul său urmând să revină Ministerului Educației Naționale²⁵.

Febrilitatea și dorința de schimbare radicală au caracterizat lunile de guvernare a legionarilor, aspecte detectate și la nivelul ministerului condus de către Traian Brăileanu. Unele măsuri aveau în vedere susținerea acelor studenți adepți ai formațiunii lui Horia Sima. Pe 11 octombrie 1940, ministerul de resort aprobase ca în sesiunile speciale de examene din februarie 1941 și în sesiunile extraordinare de lichidare din decembrie 1940 și mai 1941 – acordate numai anumitor categorii de studenți – să se poată prezenta toți studenții fără nicio deosebire. Avându-se în vedere faptul că o parte dintre studenți fuseseră concentrați, iar studenții legionari își dedicau o parte din timp activităților politice specifice, urma să se suspende pe timp de un an, în mod excepțional, măsura examenelor obligatorii. Ministerul decisese să fie scutiți de prezentarea certificatului pregătirii paramilitare toți acei studenți care fuseseră condamnați politic, internați în lagăre în timpul regimului carlist, precum și cei care activaseră în Mișcarea Legionară, pe baza adeverințelor emise de către forurile competente legionare²⁶.

În ceea ce privește situația studenților de origine etnică evreiască, pe data de 14 septembrie 1940, ministerul de resort dispunea următoarele:

1. Studenții evrei care au urmat cursurile unui an școlar pot fi admiși să treacă examenele aceluiași an, pentru lichidare, în sesiunea din octombrie.
2. Studenții evrei care au absolvit o anumită facultate vor fi admiși să treacă examenele restante și să susțină proiectele de diplomă, pentru lichidare, în sesiunea din octombrie. Aceia dintre ei care sunt dovediți că au fost concentrați până acum, vor putea trece examenele de lichidare într-o sesiune ulterioară²⁷.

Deși discursul legionar critica în termeni aspri politicianismul partidelor democratice tradiționale, odată cooptați la guvernare, legionarii au încercat să-și impună propriile principii, în sensul transformării acestora într-un îndreptat etic colectiv. Unele intervenții ale lor erau cel puțin puerile, așa cum era, de pildă, propunerea Centrului Studențesc Iași (prin intermediul președintelui său – Gheorghe

---

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*. A se mai vedea în acest sens și: Dan Dungaciu, *Elita interbelică. Sociologia românească în context european*, Editura Mica Valahie, București, 2003; Traian Brăileanu, *Memorii. Statul și comunitatea morală*, Editura Albatros, București, 2003.

²⁶ SJAN Iași, Fond „Universitatea A. I. Cuza – Rectorat”, Dosar nr. 1698/1940, f. 133.

²⁷ *Ibidem*, f. 142.

Lică), acesta solicitând conducerii Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași punerea la dispoziția Centrului a aulei instituției, pentru ziua de sâmbătă, 19 octombrie 1940, când urma să aibă loc conferința profesorului Ion Găvănescu, intitulată „Salutul românesc – Trăiască Legiunea și Căpitanul”²⁸.

De precizat că, din data de 8 octombrie 1940, rector al Universității din Iași fusese numit Virgil Nitzulescu²⁹.

Măsurile care purtau amprenta legionarismului se succedau în ritmul lor inexorabil. Pe 9 octombrie 1940, o decizie suna astfel (de observat, stilul aulico-impersonal ce-l reprezenta pe titularul ministerului): „Noi, Traian Brăileanu, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, Decidem: *Articolul 1 – Membrii Corpului didactic de origine etnică română nu vor putea publica, în viitor, lucrări didactice sau științifice la edituri evreiești. Articolul 2 și cel din urmă: Domnii directori ai învățământului secundar, profesional, primar, normal, superior și particular, sunt însărcinați cu executarea prezentei deciziuni*”³⁰.

O măsură datată 14 octombrie 1940 era strict politică: „Se scutesc de orice taxe școlare, precum și de orice taxe de examene, laboratoare, etc, elevii și studenții fii ai legionarilor uciși pentru credința legionară. De asemenea vor fi primiți ca bursieri în cămine și internate de stat. Cei în cauză vor dovedi situația de fii de legionar ucis cu adevărinite eliberate de Secretariatul General al Mișcării Legionare. Adevărinitele astfel eliberate vor fi prezentate direct școlii sau facultății respective”³¹.

Printr-o decizie din 2 octombrie 1940, bursele, cantinele, căminele, asistența materială a studenților, urmau să treacă împreună cu toate fondurile, clădirile și respectivele instalații în patrimoniul Uniunii Naționale a Studenților Români Creștini³².

La Universitatea din Iași se decisese inițial ca tinerii români de peste hotare, care terminaseră liceul într-o limbă străină, să fie scutiți de examenul de admitere la facultate, în ideea încurajării revenirii în țară a elementului studios român³³.

Mereu preocupați de impunerea unei simbolistici specifice, legionarii doreau ca toate detaliile în această privință să fie puse la punct. De pildă, acesta era conținutul jurământului pe care un cadru didactic universitar trebuia să-l rostească: „*Jur credință Națiunii, Regelui și Statului Român. Jur credință și supunere Conducătorului Statului. Jur să păstrez ordinea și secretul ce mi s-a încredințat. Jur să execut fără șovăire ordinele. Jur să fiu cinstit. Așa să-mi ajute Dumnezeu*”³⁴.

²⁸ *Ibidem*, f. 194.

²⁹ *Ibidem*, f. 129.

³⁰ *Ibidem*, f. 251.

³¹ *Ibidem*, f. 373.

³² *Ibidem*, f. 377.

³³ *Ibidem*, f. 480.

³⁴ *Ibidem*, f. 498.

Toți cei care erau considerați ostili legionarismului au fost epurați din cadrul învățământului superior. De pildă, Iorgu Iordan (profesor la Facultatea de Filosofie și Litere din Iași) era destituit începând cu data de 1 noiembrie 1940³⁵, aceeași situație fiind înregistrată și în cazul lui Mendel Haimovici, asistent cu titlu provizoriu la Facultatea de Științe din cadrul aceleiași Universități ieșene, disponibilizat începând cu data de 1 noiembrie 1940³⁶.

Adaptarea sistemului de învățământ la specificul Statului Național Legionar s-a dorit a se realiza printr-o serie de epurări și, în general, prin măsuri care au contribuit mai curând la începutul degradării școlii românești³⁷.

Înființarea unor comisii speciale, de revizuire și epurare, nu anunța nimic bun. Facultățile de Drept erau supuse filtrului unei comisii coordonată de către George Meitani, cele de științe – de o comisie condusă de Stan Ionescu, cele de farmacie intrau sub incidența comisiei condusă de către Ștefan Bogdan, Academia de Educație Fizică era analizată de o comisie coordonată de către R. Olinescu³⁸.

Cumulul în învățământ era interzis³⁹. La inițiativa lui Traian Brăileanu, diplomele eliberate de către instituțiile de învățământ de grad universitar din Germania și Italia urmau a fi echivalate și recunoscute și în România, fără vreun examen, printr-o simplă viză a Ministerului Educației Naționale Cultelor și Artelor, conferind titlurilor respective aceleași drepturi ca și diplomele eliberate de către instituțiile de învățământ universitar din România. Instituțiile de învățământ superior ale căror diplome puteau fi echivalate urmau să figureze într-o listă oficială a ministerului, comunicate de către departamentele statelor respective. Ministerul putea solicita și avizul comisiilor profesionale de la instituțiile de învățământ similare din România, în vederea vizei de echivalare, care urma să fie dată de către minister. Diplomele tuturor celorlate instituții de profil din Germania și Italia care nu figurau pe lista oficială a Ministerului de resort din România, urmau să fie supuse formalităților și condițiilor anterioare. Lista instituțiilor de învățământ cu profil tehnic din Germania și Italia urma să fie comunicată ministerului Lucrărilor Publice din România, pentru echivalarea diplomelor eliberate de către aceste instituții. Petiționarii trebuiau să depună pentru echivalare diploma în original și, după caz, traducerea legalizată a acesteia; un *Curriculum Vitae* care să conțină atât datele personale, cât și specificarea tuturor examenelor și anilor de școlarizare frecvențați în instituțiile de învățământ secundare și superioare; actul de origine etnică;

---

³⁵ *Ibidem*, f. 518

³⁶ *Ibidem*, f. 672.

³⁷ *Ibidem*, f. 754.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*, f. 776.

diploma de bacalaureat în original; recipisa de plată de la administrația financiară, a taxei de corespondență, în valoare de 500 lei⁴⁰.

Fără a fi avut timpul necesar unei activități administrative care să-l impună efectiv ca ministru, Traian Brăileanu a încercat să coreleze doctrina legionară cu propria-i viziune asupra învățământului românesc, rezultatele efective fiind însă modeste, insuficient de bine conturate. Carențele principale ale paradigmei legionare în materie de învățământ au fost atât tendința de ideologizare accentuată, cât și antisemitismul, aspecte care nu puteau conduce (în niciun caz!) la rezultate benefice. Eliminarea unor cadre didactice pe baza criteriului etnic sau pentru faptul că se manifestaseră cu ostilitate față de legionarism, nu putea reprezenta o soluție de revigorare a valorii școlii românești. Ca imagine, opțiunea legionarilor pentru Traian Brăileanu fusese una inspirată, valoarea sa științifică fiind una incontestabilă. Numai că, legionarismul postula ideea implicării absolute a individului în angrenajul doctrinar al Mișcării și, în aceste condiții, era greu de crezut că Traian Brăileanu s-ar fi putut sustrage (în pofida personalității sale) dogmelor organizației, cu atât mai mult cu cât el dovedea un zel evident în sensul aplicării ideilor legionare. Iată de ce, scurtul său mandat nu poate fi considerat ca o perioadă de realizări, ci ca o sumă de măsuri predominant nefericite.

THE ROMANIAN SCHOOL DURING THE LEGIONARY GOVERNANCE.

TRAIAN BRĂILEANU'S MINISTRY. SEQUENCES

(Abstract)

The article presents some aspects of the activity of Traian Brăileanu (1882-1947), in his capacity as Minister of National Education, during the short period of the legionary government in Romania. As in the case of the other ministries they held, the representatives of the local Extreme Right tried to apply in reality, their own nationalist ideology, with radical accents. Anti-Semitism was one of the hallmarks of the legionary government. Traian Brăileanu's mandate was no exception.

---

⁴⁰ Idem, Dosar nr. 1970/1940, f. 1012.